

SZERDA

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
 Helyben házhoz hozva: Vidékre postán szállítva.
 Egész évre . . . 36 korona Egész évre 40 korona
 Negyedévre . . . 9 korona Negyedévre 10 korona
 Egyes szám ára 16 fillér.

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
 Nagyváradi, Szilágyi Dezső-utca 5. Telefon: 2-63.
 A szerkesztőség kéziratok ovis: 'Előfizetések és hirdetések'
 saadására nem állalkozik. kiadóhivatalhoz intézendők

Wilson további követelése.

Budapest, október 15. (Saját tudósítónktól.) A holland Nieuwe Bureau jelenti: Lansing a svájci követnek a következő jegyzéket adta át:

A német kormány folyó hó tizenkettedikéről kelt közléseire válaszolva, amelyeket ön nekem átnyújtott, bátor vagyok a következő választ adni: Az elnöknek az amerikai kongresszushoz intézett január nyolcadiki üzenetében és későbbi nyilatkozataiban lefektetett feltételeknek a jelenlegi német kormány és a német birodalmi gyűlés tulnyomó többsége által történt elfogadása folytán az elnök bátornak érzi magát a következő nyilatkozatot tenni:

Azon elhatározásról, amelyet a német kormánynak 8-áról és 9-éről kelt jegyzéke benne megérlelt, világosan meg kell érteni, hogy a területek kiürítése és a fegyverszünet feltételei feletti döntés oly követelések, amelyek az Egyesült-Államok kormánya és a szövetséges hatalmak tanácsadói javaslata és döntése számára kell, hogy fenn-tartassék.

Az elnök kötelességének tartja, hogy az amerikai kormány semminemű megállapodást ne fogadjon el, amelyek nem nyújtanak teljes és megnyugtató biztosítékot arra nézve, hogy az amerikai és szövetséges haderők katonai fölénye a harctéren megóvatik. Az elnök bizalommal hiszi azt, hogy ez mindenestre a szövetséges hatalmak fel-tételét is képezi.

Elnök úgy gondolja, hogy ugyancsak kötelessége ehhez azt is hozzáfűzni, hogy sem az amerikai kormány sem ő nincs meggyőződve arról, hogy az Egyesült-Államokkal a szövetséges kormányok egyetértenek-e abban, hogy fegyverszünetbe bocsátkozzanak addig, amíg Németország fegyveres haderői törvényellenes, embertelen cselekményeiket tovább folytatják. Ugyanazcn órában, amikor a német kormány az amerikai kormányhoz fordult békeindítványokkal, ugyanakkor a német tengeralattjárók azzal vannak elfoglalva, hogy hajókat elsüllyesztenek a tengeren, de nemcsak hajókat, hanem mentőcsónakokat is, amelyekben utasok és legénység életüket menteni törekszenek.

A német haderők mostani kényszerű flandriai és franciaországi visszavonulásuknál arra törekszenek, hogy mindent kiméretlenül elpusztítsanak, amit így a civilizált hadviselési mód szabályzata ellen elkövetnek, határozott büntett-nek kell tekinteni. Azonkívül városokból, falvakból, amennyiben nem teljesen pusztítják el őket, minden tárgyat, a mely hatalmukba kerül elrabolnak, sőt a lakosságot is gyakran elhurcolják. Az Egyesült-Államokkal szövetséges kormányokról nem tételezhető fel, hogy beleegyezzenek a fegyverszünetbe addig, amíg az embertelenség, rablás, pusztítás ezen cselek-ményei tovább tartanak. Ép úgy szükséges, hogy e tekintetben is semminemű kétely föl ne merülhessen, hogy az el-nök ünnepélyesen rámutasson azon álláspontjának értelmére, világos tartalmára, melyet a német kormány már maga is el-fogadott. Ezen pont bennfoglaltatik az elnöknek július tizenegyedikén tartott beszédében, mely így hangzik:

Szükséges, hogy minden erőszakos hatalom és mindaz, amit hatalmában tart, amely alkalmas arra, hogy a világbékét megzavarja, amennyiben ezen hatalmat jelen pillanatban nem lehet elpusztítani, tökéletesen a tehetetlenség állapotába kell juttatni. Azon hatalom, mely eddig a német nép sorsa felől döntött, éppen egy olyan hatalom volt, amelyre az elnök beszédében tekintetét fordította. A német nép hatalmában áll, hogy ezen változtasson és az elnök követelése az azon jogos, természetes feltételeket tartalmazza, amelyek mellett a béke létrejöhet. Hogy békére kerüljön a sor, annak a német nép beavatkozása mellett kell megtörténnie. Az elnök kényszerítve érzi magát kijelenteni, hogy a békekötés létrejötte nézete szerint a biztosítékoknak azon világos és feltétlen módjától függ, amelyeket ezen alapvető időkben megállapítanak. Elkerülhetetlenül szükséges, hogy a Németország ellen szövetkezett kormányok bárminő csalódás kizárásával megtudják, hogy kikkel van dolguk. Az elnök ezenkívül külön választ intézett az osztrák-magyar kormányhoz.

LANSING s. k.

Hát bizony ez az újabb válasz se-hogy sincs összhangban Wilson eddigi békejegyzékeivel. Ugy látszik, az elnök az entente háborus uszítóinak befo-lyása alá került és mintha megbánta volna eddigi békés akcióját: újabb, még súlyosabb kikötésekkel nehezíti meg a kibontakozást.

Wilson újabb követelése már in-kább ürügyeknek, mint komoly okok-nak látszanak.

Az elnök adja a kis naivat, mintha most venne tudomást először a német tengeralattjárókról és megbotránkozik rajta, hogy a buvárhajók a fegyver-szünet kérés dacára működnek. Bizony azok most sem pihennek, de csak Wil-

son egy szavába kerül és azonnal hazatérnek.

A németek elfogadták Wilson min-den feltételét s ezek alapján kértek fegyverszünetet szárazon, tengeren és levegőben. Most csak egy szót kell kimondania az elnöknek: „Megadom!” és több hajót a tengeralattjárók nem sülyesztenek el. De nem akar fegyver-szünetet és mégis panaszkodni a há-borura: mintha nem volna egészen következetes és logikus eljárás.

Hogy a németek mentőcsónakokat sülyesztenének el, az egyszerű állítás, mely bizonyítva nincs. Wilson ur, ugy látszik, elfeledkezett a Baralong-ese-tről, mikor az angolok követtek el

olyasmit, amivel ő most a németeket vádolja.

Hasonló különös dolog, mikor az elnök arról panaszkodik, hogy a né-metek visszavonulásuk közben falva-kat pusztítanak el. Bizony ez roppant fájdalmas dolog, de ez is nyomban megszűnik Wilsonnak egy szavára: „Fegyverszünetet kértetek, én feltéte-leket szabtam, ti elfogadtátok az én feltételeimet, tehát megadom a fegy-verszünetet”. Mig Wilson fegyverszü-netet nem ad, addig a harc folyik to-vább; ennek során ma a németek még mindig visszavonulnak és csak termé-szetes, ha közben az ellenségnek utá-nuk özőnlését igyekeznek megnehezi-

teni. Mostani válaszához, annak logikájával ezek után még ilyesmit is üzenhetett volna Wilson: „Az elnök megállapítja, hogy a németek a támadó franciákra és amerikaiakra visszalőnek, kötelességének tartja tehát kijelenteni, hogy előbb engedjék a németek katonáikat agyonlővetni, aztán talán ad fegyverszünetet“.

A csattanója pedig az elnök üzenetének, hogy míg az ententeéknak „meglepetésektől tartania kell“, addig nem lehet szó fegyverszünetről. Hát ez egyszerű szemforgatás. Az entente-nak kellene meglepetéstől tartani, mikor mi becsületesen elfogadtunk igen fájdalmas feltételeket s készek vagyunk határaink mögé visszavonulni? Sokkal egyenesebb lett volna Wilson beszéde, ha megmondja indokolás és kertelés nélkül, hogy meggondolta a dolgot, még kevés neki a vér, nem lehet szó fegyverszünetről. De az az ürügykeresés, amellyel Wilson a fegyverszünetet megtagadja, arra a bizonyos egyszeri zsidó gavallérra emlékeztet, aki végre is azért hagyta faképnél menyasszonyjelöltjét, mert utoljára jutott eszébe, hogy nem tetszik neki a bájos leányzó — orra. Semmi esetre sem várta ezt a bujkálást a világ, a „békeszerető“ elnöktől.

Küszöbön állónak véltük a békét, legalább is a fegyverszünetet és akkor Wilson az emberiséget egyszerre kíméletlenül kiábrándítja a legszebb reménykedésből.

Valóban, a legnehezebb probléma elé állította Wilson újabb követelése a központi hatalmakat. A feszültség elérte tetőpontját — most igazán élet és halál fölött történik döntés.

Apponyi miniszterelnöksége.

Návay Lajos újabb kihallgatása.

Návay Lajos, aki mint homoregius tárgyalta a magyar politika vezető férfiival, tegnap este újra Bécsbe utazott.

Návay Lajos a pártvezérek közül a legbehatóbban gróf Apponyi Alberttel tanácskozott, akit arra igyekezett rábírní, hogy mint miniszterelnök alakítson kormányt demokratikus programmal.

Gróf Apponyi Albertben meglett volna a hajlandóság a demokratikus koncentráció létrehozására, azonban ennek sikerültét gróf Tisza István ellenálása akadályozza.

Gróf Apponyi Albert ugyanis csak abban az esetben volt hajlandó koncentráció élére állni, ha a választójog demokratikus kiterjesztése az alakulás egyik gerincévé tétetik, gróf Tisza István pedig erről hallani sem akar és így Apponyi nem vállalja a miniszterelnökséget.

Közölte ezt Apponyi Návay Lajossal is, a ki tegnap este tizenegy órakor Bécsbe utazott, a honnan a király tartózkodási helyére megy, hogy jelentést tegyen tegnapi tanácskozásairól.

Návay Lajos missziójáról kormánypárti körökben némi kedvetlenséggel beszéltek.

A délszláv állam proklamálása.

A kormány tagjai tegnap aláírták lemondásukat és Wekerle miniszterelnök már magával is vitte Bécsbe a kormány lemondását. A Wekerle kormány bukásának a közvetlen lökést a délszláv kérdés súlyos bizonyalmai adták.

Az utóbbi két hónapban szakadatlanul folytak a tárgyalások. Wekerle terve az volt, hogy Bosznia Hercegovinát esetleg népszavazás útján Magyarországhoz csatolják, mint társországot, Dalmáciát pedig Horvátországgal egyesítik. E tervvel szemben kezdettől fogva más megoldás lebegett Bécsben szem előtt, legutóbb pedig komoly formában felmerült az a szándék, hogy hivatalosan proklamálják a délszláv államot, amelyhez úgy Bosznia, mint Horvát-Szlavonország hozzátartoznék.

Andrássy külügyminisztersége.

Gróf Andrássy Gyula, mihelyt utjáról visszatér és információit ezt lehetővé teszik, rögtön elfoglalja Burián helyét, a külügyminiszteri széket. A magyar politikai válság majdnem minden tényezője, élükön Tisza Istvánnal kifejezték azt a kívánságot, hogy külügyminiszter Andrássy Gyula legyen.

Kié a néhai Rádl Ödön lakása?

**

A lakbérleti bizottság dr Konrád Márknak ítélte oda.

Rendkívül érdekes vitás perben hozott tegnap határozatot a nagyváradai lakbérleti bizottság, mely egy hetek óta izgalmasan tárgyalta perben hozott végleges ítéletet.

Még augusztus havában történt, hogy özv. Rádl Ödönné megüresedett lakását, örökösei, özv. dr Márkus Lászlóné és özvegy Györfly Zoltánné kiadták dr Konrád Márknak és nejeének s a lakás megüresedését és bérbeadását szabályszerűen bejelentették a lakáshivatalnak. Konrád Márknak mostani lakását a bábaképezdeben el kell hagynia, mert fia, dr Konrád Jenő, a bábaképezde igazgatója megnősül s most az egész igazgatói lakásra szüksége lesz.

A lakáskérdésnek ez a megoldása azonban nem ment egészen simán, mert ugyan csak özv. Rádlné halála után felment a lakáshivatalba dr Örley György kir. közjegyző, eladta, hogy ő a lakását kénytelen elhagyni mert az lakhatatlan. Kérte ezért, rekvirálja részére a lakáshivatal az özv. Rádl Ödönné lakását.

Dr Dajka Endre, a lakáshivatal elnöke úgy döntött, hogy a Rádl örökösök és Konrád doktorék bejelentését elutasította és a lakást dr Örley Györgynek ítélte oda.

Ez ellen a határozat ellen dr Konrád Márk és neje, továbbá özv. Márkus Béláné és özv. Györfly Zoltánné ügyvédjük, dr Krüger Aladár útján előterjesztéssel éltek. Az alapos és kimerítő előterjesztésben rámutattak a lakáshivatal határozatának sérelmes és

szabálytalan voltára s az ügyben a lakbérleti bizottság döntését kérték.

A lakbérleti bizottság mindenekelőtt helyszini szakértői szemlélt tartott dr Örley György jelenlegi lakásában s elrendelte a rendőrségtől az összes iratok beszerzését. A szemlélt tegnapelőtt tartották meg s utána dr Krüger Aladár és dr Örley György szóbelileg is részletesen megindokolták álláspontjukat; a lakbérleti bizottság ezek után tegnap délben fél egykor hirdette ki határozatát. A bizottság elnöke Kolthay Kornél járásbíró, tagjai Balázsovich Jenő és Waldner Ferenc voltak.

A lakbérleti bizottság a lakáshivatal határozatát megváltoztatta, dr Örley Györgyöt igényével elutasította és a vitás lakást dr Konrád Márknak ítélte oda, dr Örley Györgyöt pedig kötelezte a szemle költségeinek megfizetésére.

A lakbérleti bizottság mindenekelőtt megállapította, hogy dr Örley György lakásának mellékhelyiségei javításra szorulnak ugyan, de a lakás maga lakható. Megállapította azonfelül azt a döntő körülményt, hogy a lakáshivatalnak egyáltalán joga nem volt néhai özv. Rádl Ödönné lakásával rendelkezni, mert annak megüresedését és bérbeadását a tulajdonosnak kellő időben és szabályszerűen bejelentették.

Az érdekes per, melynek kimenetele iránt nemcsak jogász körökben, hanem város-szerte kíváncsian tekintettek, ezzel befejezést nyert.

Mennyi nullás liszt volt a padláson?

Sarkadon tavaly télen váratlanul két népfelkelő jelent meg, Illés-Ugyi János és Horváth Lajos a beszercei határrendőrség kiküldöttjei. Átkutatták az egész falut s keresték az elrejtett lisztet és gabonát. — Nagy volt a riadalom Sarkadon mindenfelé.

Csak Schäffer Hermann kereskedő maradt nyugodt, mikor beléptek hozzá a határrendőrök, tagadólag rázta fejét.

— Nálam, ugymond, semmi nincs, megnézhetik az urak.

Meg is nézték s a padláson 140 kilogram nullás lisztet találtak elrejtve, találtak ezenkívül 140 kg. lisztet a spájzban, 720 kg. burgonyát, 250 kg. csöves tengerit. Schäffer megijedt s 200 koronát csusztatott az egyik határrendőr kezébe.

Megvesztegetés vétsége miatt került tegnap Gyenge Béla tanácsa elé Schäffer Hermann. Azt vallotta, hogy ő nem tudott az egész lisztelrejtésről, azt a felesége rejthette el az ő tudta nélkül. Ő nem megvesztegetés címén adta oda a 200 koronát, hanem azért, hogy ezt büntetésképp rótták rá s hogy ne hurcolják meg.

A két határrendőr azt vallotta, hogy Schäffer így szól hozzájuk. — Ne adják tovább ezt a dolgot, itt van 200 korona.

Nesztor József dr királyi ügyész vádbeszéde s Medvigy Gábor dr védelme után a bíróság Schäffert 600+200=800 korona pénzbüntetésre ítélte.

A vádlott és az ügyész fellebbeztek.

Burián expozéja.

A delegáció ülése.

Budapest, október 15. (Saját tudósítónktól.) Bécsből jelentik: A delegáció külügyi bizottsága Berzeviczy einöklete alatt ülést tartott.

Berzeviczy beszédében erélyes munkára hívta fel a delegáció tagjait, hogy küzdjenek eleve is a monarchia feldarabolása ellen.

Majd, Károlyi Mihály gróf valóságos vádbeszédet mondott a delegáció és a külügyi kormány ellen, amelynek hibái több évtizedre nyulik vissza. Követeli a független Magyarországot s nem akar tudni a delegációról. Szerinte a háborút a mi külügyi kormányunk provokálta. (Hangos közbeszólás.) A szerb demarchet előre megállapították. (Gunyos közbeszólások, mire a szóló kijelenti, hogy a gunyos közbeszólásokat érvekkel fogja majd megcáfolni.) A háborút mindjárt a kezdetén meg lehetett volna akadályozni, ha elfogadjuk Anglia közvetítő javaslatát: Ennél még nagyobb hibákat követett el a kormány a háboru alatt s ezek okozták a monarchia széttörlését. (Itt az elnökkel is összeszóialkozik.) Elszász és Belgium kérdése mi reánk nem vonatkozik, mi ne törődjünk azzal.

Wekerle Sándor miniszterelnök válaszul Károlyi beszédére s kimutatja, hogy a delegáció igenis törvényes alapon áll. Oly kijelentéseket pedig, minőket Károlyi tett, magyar államférfiúnak nem volna szabad tenni.

Tisza István gróf ezután javasolja, hogy az albizottság üléseit napolják el.

Burián külügyminiszter foglalkozik Károlyi beszédével, azt visszautasítja és csatlakozik Wekerle felfogásához. Majd exposeját olvasta fel.

Burián külügyminiszter exposejában részletesen tárgyalja a külügyi helyzetet. Szövetségeseinkkel egyetértően járunk el. A népek szövetségének problémája a legfontosabb s ha sikerül megoldani, akkor fog csakis a hatalmak egyensulya helyreállni.

Lengyelország szabadon határozza meg most már saját sorsát. Ukrajnával bizalmas viszonyban vagyunk. A monarchia népeinek nemzetközi helyzete és jövője csakis úgy lesz biztosítva, ha mindnyájan az uralkodó köré csoportosulunk.

Végül Simonyi Szemadam Sándor hozzájárul Tisza István gróf elnapolási indítványához és a gyűlés is ily értelemben határoz. Erre a gyűlés 6 órakor véget ért.

Haltenberger Vilmos
kelfestő és vegytisztító gyárának
második számú felvételi üzlete,
Szent László-tér, Dell'ortó cég mellett.
Vállal minden szakmájába tartozó munkát, elsőrendű kivitelben, mérsékelt áron.

A nagyérdemű közönség tudomására adom, hogy 2 és fél évi katonai szolgálat után koromnál fogva haza bocsajtatam, vasredőnygyáram és műlakatos műhelyemet ismét megnyitottam. E szakmába vágó **redőny és műlakatos** munkákat és javításokat elvállalok, ugyszintén Wertheim-kassak nyitását és javítását is

tisztelettel
GRÜNWARD JENŐ
első nagyváradi és erdélyrészi
vasredőnygyár és műlakatossága
Nagyvárad, Uri-u. 39. Telefon 343

A magyar kormányválság.

Budapest, október 15. (Saját tudósítónktól.) A király fogadta Wekerle miniszterelnököt, ki beadta lemondását, de a király nem fogadta el és bizalmáról biztosította.

Ennélfogva Wekerle megpróbálja a koncentrációt, s ha ez nem sikerülne, akkor a munkapárttal fuzionálni fog.

Budapest, október 15. (Saját tudósítónktól.) A király fél 5 órakor gróf Serényi Bélát és Návay Lajost kihallgatáson fogadta.

Budapest, október 15. (Saját tudósítónktól.) Wekerle a delegáció magyar tagjaival 7 óra 30 perckor Budapestre utazott.

A német válasz nem jelenti a háboru végét.

Budapest, október 15. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: A Havasügynökség egy hivatalosnak jelzett washingtoni táviratot közöl, mely a következőket mondja:

Washingtoni hivatalos körök kijelentik, hogy véleményük szerint a német válasz nem jelenti a háboru végét. — Azt hiszik, hogy Wilson a választ elég őszintének tekinti, közölni fogja azt a szövetséges kormányokkal, mert ezek akarják megállapítani a fegyverszünet feltételeit. Hivatalos körökben ragaszkodnak ahhoz, hogy a főkérdés az, hogy tudni kell, ki vezet tulajdonképen a mostani német kormányt? Abban az esetben, ha a kormányt a Hohenzollern vezeti, ugy kétségtelen, hogy a német válasz elfogadhatatlan.

Wilson tanácskozik a német válaszról.

Budapest, október 15. (Saját tudósítónktól.) A Berliner Tageblatt-nak jelentik Rotterdamból: A Reuter-ügynökség Washingtoni jelentése szerint Wilson elnök a német válaszjegyzék hivatalos szövegének átolvasása után tanácskozássra hívta Lansing külügyi, Baker hadügyi és Daniels tengerészeti államtitkárt a Fehér Házba. A közös tanácskozás két óra hosszat tartott.

Kiev monarchiát akar.

Budapest, október 15. (Saját tudósítónktól.) Stockholmon keresztül jelentik, hogy Kiev a monarchia felállításáért dolgozik és titkos gyűlésekben dolgoznak a szovjet kormány ellen.

Nagynémet tüntetés Danzigban.

Budapest, október 15. (Saját tudósítónktól.) Gyűlésük volt a nagynémeteknek Danzigban. Glass mainzi igazságügyi tanácsos élesen támadta az új rendszert, amely a német nemzet legszentebb javait áldozza fel. Nagy izgatottság támadt, mikor beszéde közben a gyűlésen egy helyi lap-különkiadását osztogatták, a mely közölte a német birodalmi kormánynak Washingtonba küldött válaszáat. A szónok fel-

olvasta a jegyzéket s így kiáltott fel:
— Tehát végleg elvagyunk árulva! Danzig fölött soha sem fog lengeni a tehérsasos zászló! Inkább magunk fogjuk levegőbe röpiteni házainkat! Le a kormánnyal! Pusztuljon a mostani birodalmi gyűlés!
A nagynémetek ott mindjárt kimondták, hogy hatalmas bizottságot választanak a nemzeti védelem megszervezésére.

A lengyel kormány önálló külképviselőte.

Breslau, október 15. A lengyel kormány a varsói lapok jelentése szerint lépéseket kezdeményezett, melyek a lengyel delegátusoknak a béketárgyalásokon való részvételére vonatkoznak. A lengyel kormány követségek felállítását készíti elő és legközelebb Kiebben, Bukarestben, Bernben, Kopenhágában és Stockholmban fog létesíteni képviselőtet.

Egy világjáró magyar festő angol internáltságából hazatért.

Tizenöt évvel ezelőtt indult Bihardió szegről utnak Kémeri Nagy József festőművész s bejárta Európa, Azsia és Afrika legnagyobb részét. Az exotikus tájak vonzották a talentumos fiatal művészt s a tizenöt év legnagyobb részét kint töltötte. Talán kétszer jött haza látogatóba.

Mikor levizitelt a nagy művészközpontokban: Münchenben, Párisban, Londonban, Rómában, Firenzében és Velencében, elment a Keletre: Románián, Szerbián át Görögországba, Konstantinápolyba, majd lejjebb-lejjebb Jeruzsálembé s végül Cairóban ütötte fel tanyáját s ott töltötte a teleket, míg az év többi részében a világban járkált.

Cairóban a „háremhölgyek festője“ lett, megnyerte az arabszónokok barátságát s azok kedvenc hölgyeiket festették vele a piramisok mellett. Sok arcképet, keleti zsánerképet s exotikus tájképet festett, képeit 1912-ben a tripoliszi háború alatt elrekkvirálták, 1913-ban szerezte vissza újból, míg a háború kitörésekor az angolok kezébe jutott minden műve.

Mikor a háború kitört, internálták Málta szigetén. Ott rossz dolguk volt, amit ő a *Vasárnapi Ujság*-ban meg is írt. Még a legjobb dolga volt annak, aki a katonai börtönbe került, az kapott enni s jól bántak

vele. Az internáltak igyekeztek is odajutni. A régi török várból mint rokkantat engedték s Londonba küldték két és fél évi internálás után. Londonban újra letartóztatták s tizenegy hónapig fogva tartották. Ott ismerkedett meg Székely Jenővel, Klein Lázár nagyváradi terménykereskedő fiával, s róla hirt hozott Kálmán Sándor ékszerésznek. Majd amerikai barátai és pártfogói révén kiszabadult s Hollandián keresztül Budapestre jött, majd tegnap Nagyváradra jött, s itt Uri utca 31. szám alatt műtermét nyitott.

Arabs képei a forró égöv levegőjének rezgését tükröztetik vissza s ő az egyedüli, aki a keleten élt festők között a hárem belső életét megfesthette.

Kölnben sorozták s alkalmatlan lett. Most piheni ki fáradalmait. — Nem kívánczik vissza keletre ez a nagyszerű művész, aki már belefáradt az exotikus világ szemléletébe s oda nem is kívánczik. A hőség elernyeszti ott az embert s a klíma elnyomja a tehetséget. Tizenkét évet utazott hajón, vasuton, tevéen és számaron, sok megpróbáltatás és sanyargatás után most a nagyváradi nőket festi. Hangulat, szín és melegség van festményeiben, jól teszi, aki meglátogatja e kvalitásos művészt.

Durazzót az olaszok megszállták.

Budapest, okt. 15. A miniszterelnökség sajtóosztály távirata. (Hivatalos.)

Olasz harctér.

A harci tevékenység tegnap is meglehetősen élénk volt.

Balkáni harctér.

Durazzót, amelyet kiürítettünk megszállották az olaszok.

Albánia.

Albániában és Szerbiában említésreméltó harci érintkezés nélkül mentek végbe mozgásaink.

A vezérkar főnöke.

A németek ellenállása az egész vonalon.

Berlin, október 15. A miniszterelnökség sajtóosztály távirata. A nagyfőhadiszállás jeleuti:

Nyugati harctér.

Ruprecht bajor trónörökös hadcsoportja. Flandriában az ellenség újból széles fronton megkezdte támadásait. Herron és a Lys között is sikerült első vonalainkon tul előnyomulni. Déltájban a Ceetemark-Roose-laere vonalon folyt a harc, amely kemény tusa után az ellenség kezére jutott. Iseg-hentől délkeletre és Linintől északkeletre állítottuk meg az ellenséget. Linin és Vervica helységeket erős támadásokkal szemben meg-

védjük. Komen mellett megghiusítottuk a Lys folyón való átkelési kísérleteket. Délután megújított támadásoknál Handzaome és Gertemark helységeket elvesztettük. A Gyts két oldalán megghiusultak az ellenség erős páncélcsoportokkal megkísérelt támadásai Iseghen és Menin között. Az ellenség délután csak kis területnyereséget tudott elérni. Sikeres előtérharcok Lilletől nyugatra és a Haute-Deule csatorna mentén. A Celle szakaszon Haussytól északra és St. Souple mellett megghiusultak az ellenség részleges támadásai.

A német trónörökös hadcsoportja. — Sűrű reggeli ködben az ellenség St. Quentinől keletre az Oieson át kelt és átmenetileg megszállotta a Maequigny mellett és Orignytől északra lévő magaslatokat. Átkaroló ellentámadással a magaslatokról visszavetettük az ellenséget az Oise partjára. — Heves részletharcok új harcvonalunk mentén Laontól északra, az Aisnetől nyugatra és az Aisne-ívben Grandpretől dél-nyugatra.

Galwitz tábornok hadcsoportja. Az Aise és a Maas között nagy erővel támadtak az amerikaiak. A harcok sulypontja az Airetől keletre és Charpentry két oldalán a Bantevillebe vezető út mentén volt. A helyenkint négy ízben megismételt támadások a Comagne két oldalán elért csekély terepnyereségtől eltekintve, megghiusultak.

Délkeleti harctér:

A Nistől északnyugatra és északra lévő magaslatokon kisebb harcok voltak.

Ludendorff, első főszállásmester.

Viszontlátás Nagyváradon, a világháboruban.

— Anno 1918. —

Komárom vármegyében, Udvard községben Németh Ferenc gazdálkodót a háború elszólitotta kis gazdaságából 1914-ben, a nagy világháború kezdetén. Bevonult a harmincegyesekhez s az első menetszázaddal Galiciába masirozott, ahol több ütközetben vett részt. 1915 elején azonban elfogták a muszkák s Oroszország belsejébe küldték, ahol több fogolytáborban megfordult, végül Stari Liszkovszba került, Tuszki guberniába.

Ott kiadták egy középgazdához mint hadifoglyot, névszerint Maxim Ivanovics Dajbához, munkára. A falu tulajdonképp 6 kisebb faluból állott s ennek tekintélyes embere volt ez a Dajba. Ott két évet töltött Németh Ferenc magyar fiú egy pesti fiúval, aki okosabb volt s a legelső kínálkozó alkalommal megszökött. Németh Ferenc később szintén elhatározta, hogy megszökök, de s itt játszik bele a romantika a szürke fogolyéletbe, — szerelmes volt a gazdája leányába, a 19 éves Nodesda Dajbába, aki egy alkalommal, mikor a fogoly beteg lett és senki se törődött vele, ápolta, gondozta, később megtanította oroszul írni és olvasni. Ő tehát felhívta a leányt, hogy szökjék meg vele, mire ez igent mondott s örök hűséget esküdött a magyar legénynek, akit a honvágy gyötört. 1918 május közepe táján megszöktek Stari-Liszkovszkából, a hatfaluból. Annál könnyebben tehették, mert a leány apja meghalt s az özvegy el volt foglalva bánatával.

Négy napig gyalogoltak, míg elértek Bilovba, a Kaukázusban mélyen bent fekvő faluba. Pénzüik volt, a fiú sokat megtakarított két év alatt, beszálltak tehát egy hotelbe De jöttek a vörös gárdisták s visszakergettek őket a Hatfaluba.

A két szerelmes azonban még se ment oda, hanem Surhinszki felé meneteltek 14 napig az országuton. Ott egyszerre vörös gárdisták és csehek állták útjokat s 2 népfelkelőt adtak melléjük, hogy kísérik őket vissza, Hatfaluba. A két szerelmes furfangos volt s egy tanyán, ahol éjjelre megszállottak a kísérő orosz vörös gárdistákat vutkival leittatták s megszöktek.

Augusztus 27-én végre Vladimir Volinszkijbe értek, ahol már a mi katonáink fogadták őket s pártfogásukba vették. A szökevények hat heti vesztégzárba kerültek s ott a fiú kijárta, hogy a leányt törvényesen feleségül vehesse. A g. kath. lelkész a magyar királyi miniszteriumtól megszerzett távirati engedéllyel össze is eskette őket, miután a leány magával hozta okmányait.

Igy lett egy pár Németh Ferenc komárommegyei udvardi legény, volt orosz fogoly és Nadesda Dajba orosz leányzó s tovább mentek Galiciába. Lemberg alatt újra vesztégzárba kerültek, ahol a férjet elválasztották feleségétől s escorttal elküldték, az asszonyt pedig szélnek eresztették.

Ez nem tudott se magyarul, se németül, azt se tudta merre van Komárommegye, abban pedig Udvardi község, a katonaság pedig nem törődött vele. Végül a rendőrsé

gek egymásnak adva *Németh Ferenc*-ét szerencsésen elküldötték — Kolozsvárra, onnan pedig továbbították Nagyváradra.

Ideérkezve a fiatal asszony felkereste a bajbajutottak pártfogóját és tanácsadóját *Kemény L. Ignác* rendőrkapitányt, aki elmondta vele sorsát s éppen elakarta küldeni Udvardra, amikor a szegény menyecske a nagy utat s a sok viszontagság következtében beteg lett s bevitték a biharmegyei közkórházba.

Kemény L. Ignác kapitány irt a férjnek, de az nem volt odahaza, ellenben a lapokból megtudta, hogy felesége Kolozsvárra érkezett, s ezen a nyomon indulva Nagyváradra jött. Felment a rendőrségre, ott illendően bemutatkozott *Kemény L. Ignác* rendőrkapitánynak, s félig sirva, félig könnyőrgöve kérdezte:

— Kapitány ur, hol a feleségem?

— A kórházban, felelte *Kemény*.

— Mi baja van? mondta a férj sirva s kivette a bugyelárisát, amely dagadt a sok ezrestől. Nem vagyok én sehonnai jöttment, valaki vagyok én Udvardon, megfizetek én mindent, csak adják ki a drága feleségemet, viszem én a legelső szanatóriumba, kigyógyítatom, csak ne tegyék rajtam ezt a szégyent.

Kemény L. Ignác rendőrkapitány elküldte a férjet *Fráter Imre* dr. egészségügyi főtanácsoshoz, aki kiadta a már egészséges asszonyt a kétségbeesett férjnek.

Tegnap aztán elmentek bevásárolni s úgy felöltöztette a férj a fiatal feleségét, hogy rá se lehetett ismerni. Első látogatásuk a jóságos rendőrgapitánynak szólt, azután jegyet váltani a színházba.

A fiatal férj most azon van, hogy a felesége a katolikus hitre térjen át, mert ő, mint mondta, hithű katolikus. Ma utaznak el Udvardra, *post tot discrimina rerum*.

A radikális párt kongresszusa.

A régi képviselőházban vasárnap a szociáldemokraták, hétfőn este pedig a radikálisok gyűltek össze kongresszusra és míg vasárnap zsufolt terem és roskadásig teli karzatok izzó tömege szorongott, hétfőn teljesen üres karzatok és félig üres padsorok adták a régi képviselőház képét.

Jászi Oszkár fejtette ki a radikálisok külpolitikai programját, olyan kormányt követel, amely az ország demokráciájának bizalmát bírja és üdvözli a szociáldemokrata párt törekvéseit.

Utána *Szende Pál*, majd *Biró Lajos* beszéltek.

Azután egy vidéki evangélikus lelkész átpatetikusan, majd *Supka Géza* untatta a megjelenteket. Ekkor már tíz óra volt, a közönség, jórészt hölgyek és fiatal egyetemi hallgatók türelmetlenül fészkelődtek, a terem lassankint kiürült, úgy hogy a még beszélő szónokot már csak páran hallgatták. Így végződött a radikális párt országos kongresszusa.

HIREK

* **Az osztrák válság huzódik.** Bécsből jelentik: A válság elhalasztott, Hussarek miniszterelnök marad.

* **Az első vetítő előadás a Kath. Körben.** Szép közönség jelenlétében tartotta első vetítő előadását az ideai ciklusban tegnap a Kath. Kör. Dr. *Karácsonyi János* c. püspök igen érdekes és tanulságos előadást tartott Bosznia Hercegovina történetéről, remek vetített képekben mutatta be a Kelet ezen érdekes részének legszebb pontjait, nevezetességeit. Részletesen foglalkozott a mai helyzettel s rámutatott, mi volna magyar szempontból a leghelyesebb megoldási mód Bosznia-Hercegovina jövőjét illetően. Az érdekes előadás és a remek képek leköltözték a közönség figyelmét.

* **A járványbizottság ülése.** A járványbizottság ma, szerdán délután 5 órakor a városházán ülést tart. Ez alkalommal határoznak a mozi előadások megengedése vagy további eltiltása felett.

* **Anyai- és csecsemővédelmi kiállítás Nagyváradon.** A drezdai anyai- és csecsemővédelmi egyesület átiratban kereste meg *Rimler Károly* polgármestert, amelyben közli, hogy az 1919. vagy 1920. évben Nagyváradon óhajtaná egy kiállítást rendezni, amely felölelné az anyai- és csecsemővédelem egész rendszerét. Megküldte egyben a csecsemővédelem jelenlegi szervezetéről megjelent könyvet. Hasonló kiállítást már rendezett az egyesület Drezdában, Karlsruhében, Mainzban, Hörlicben, Köbienszenben s Németország több nagy városában. Nagyvárad város polgármestere érdemileg óhajta foglalkozni a dologgal s az átiratot javaslatlételre kiadta a városi főorvosnak, akinek javaslatától függ, hogy meglesz-e tartva Nagyváradon a kiállítás.

* **Lemondtak bizottsági tagokról.** Nagyvárad lakbérleti bizottságának tagjai igen terhesnek tartják a bizottsági tagságot. Egymás után lemondanak. Ujabbán *Czeglédy Jeremiás* ipartestületi elnök és *Kubinyi Gyula* máv. ellenőr mondtak le bizottsági tagságukról.

* **A leánygimnázium butorai.** Tegnap délelőtt értekezlet volt a városházán a leánygimnázium butorai ügyében, amelyen *Rimler Károly* polgármester elnöklelte alatt *Gajda Béla* leánygimnáziumi igazgató, dr. *Thury László* v. főügyész és *Réz Mihály* iskolai felügyelőigazgató vettek részt. A leánygimnázium legszükségesebb butorainak beszerzését állapították meg. — A költségvetés szerint a szükséges butorok 25275 K összeget igényelnének, azonban a butorok legnagyobb részét a város adja a községi polgári leányiskola butorzatából.

* **Kirándulás a sólyomkői várromhoz.** A turistaegyesület a szeptemberben elhalasztott sólyomkői kirándulást, kedvező idő esetén, folyó hó 27-én fogja megtartani. Indulás Nagyváradról a reggel 3 óra 50 perckor induló személyvonattal Élesd megálló állomásra, visszatérés ugyanonnan, az este 8 óra 35 perckor induló személyvonattal. Gyaloglás 7 óra. Egy napi ételmezt magunkkal kell vinnünk. Vezető *Kiss Dávid*. Jelentkezni lehet nála e hó 22-ig.

* **A Károlyi- és Bizony-párt proklamációja a Ház mai ülésén.** A Károlyi- és Bizony-párt a Ház mai ülésén Magyarország önállóságáról tesz nyilatkozatot, illetve terjeszt elő határozati javaslatot. Ez a határozati javaslat értesülésünk szerint nem a pragmatica sanctio megszűnését kívánja, mint azt egyes lapok híresztelték, hanem az örökösödési rend megmaradása mellett teljes önálló és független Magyarországot kíván a Habsburgok jogára alatt. Ez több mint a personal unió, de nem a pragmatica sanctio megváltozása.

* **A Reck-család gyásza.** Mély gyász sújtotta a köztisztviselői állású Reck-családot, *Willwig Oswald* tüzérkapitány nejeének szül. Reck Tucynak halálával. A viruló szépségű fiatal asszony alig két és fél évvel ezelőtt ment férjhez s az esküvő után férjét csakhamar a harctérre szolgáltatta a köteleesség, itt hagyva ifju nejét. Az alig 23 éves urinőt pár nappal ezelőtt súlyos betegség támadta meg s rövid szenvedés után kioltotta ifju életét. Mélyen sújtott férje a harctérről érkezett haza szerető neje koporsójához. A temetés holnap, csütörtökön 17-én délelőtt fél 10 órakor lesz az Uri utca 11. sz. háztól.

* **Szacsvaysták értekezlete.** A Szacsvay-asztaltársaság ma (szerda) este 8 órakor a Rimanóczy vendéglőben levő külön helyiségében *Szacsvay Imre* vértanu halála 69-ik évfordulójának megünneplése tárgyában társas értekezletet tart, melyre az asztaltársaság tagjait hazafias tisztelettel meghívja az *Elnökség*.

* **Cukor kiosztás.** Tudatom a város közönségével, hogy október hó 16, szerdától kezdődőleg az összes hatósági liszt és élelmiszer üzletekben cukor vásárolható. A jelenlegi cukorkészletből minden egyes családtag után az októberi szelvény ellenében 75 deka cukor vásárolható. Miután a város rendelkezésére álló cukormennyiség az igényjogosultaknak az előbbi mérték szerinti kielégítéséhez elegendő, ennél fogva a vásárló közönség önmagát óvja meg minden kellemetlenségtől, ha a tolongástól tartózkodik. — Nagyvárad, 1918. október 15. *Lukács Ödön*, polgármesterhelyettes.

* **Mangra utóda Magyarországon.** — *Popa György* dr. táblabíró tegnap Budapestre utazott, hogy az elhunyt érsek temetésére az intézkedéseket megtehesse. A halottat valószínűleg Nagyszebenben temetik el. A magyarországi kerületben, amelyet Mangra Vazul képviselt, *Korda Andor* lép fel függetlenségi programmal.

* **A piszok kihágás.** Azt hiszi a közönség, hogy a járvány és a tisztaság megelőzése nincsenek egymással összefüggésben, a piszok azért csak maradjon ott, ahova ezelőtt hónapokkal lerakták, a folyókat nem kell kitakarítani, a szemetet nem muszáj elvitetni. Csalódás, mert a rendőrség szigorúan rendezi a köztisztviselési razziaikat s e héten kezdi tárgyalni *Szentmiklósy Imre* dr. rendőrkapitány a sok kihágási ügyet, amelyet azzal követtek el, hogy a szemetet és piszokot az udvarokon felhalmozták a háztulajdonosok, vagy az utcai folyókába mindent bedobáltak s beleöntötték a büzös moslókákat. Ezeket szigorúan büntetik s kipelengézik. Tegnap egy kávémérőt büntetett meg *Szentmiklósy Imre* dr. rendőrkapitány, mert a konyha förtelmesen undorító piszokkal volt tele. Hasonlóan bünteti a többit is. Van aztán kereskedő, aki méregdrágán árusított élelmiszereket, teát, Frank-kávét. Ezeket is bünteti a rendőrbíróság vezetője.

* **Az Urleányok kongregációja** ma délután fél 5-kor a szent Laszlo menedékházban rendes heti gyűlését tartja meg.

* **Járványkórházakat kell építeni.** A belügyminiszter tegnap rendeletben értesítette Biharvármegyét, hogy a járványkórházak építését megkezdheti. A terjedő járvány ezt szükségessé teszi s a miniszter kilátásba helyezi, hogy a hiányzó összeget az állam kincstár fedezi. A leiratot az alispán javaslatra kiadta **Móricz Ernő** dr főorvosnak, aki rövidesen elkészül tervezetével.

* **Temetések.** Dr **Both János**, Bihar megye tb. főorvosának temetése nagy részvét mellett tegnap délután ment végbe. A temetésen megjelentek: **Rimler Károly** polgármester, dr **Bozóky Alajos**, **Tóth Imre**, **Siket Traján**, **Korbély József**, **Echerolles Kruspér Károly**, **Gilnreiner Adolf**, dr **Móricz Ernő**, **Sártory Endre**, **Mayer Antal** kanonok, **Tatár Zoltán** főmérnök, dr **Julier Vilmos**, dr **Major László**, **Pálffy Jenő**, **Vay Zoltán**, dr **Imrik Gusztáv**, **Németh István**, dr **Molnár Imre** stb. A temetést **Sulyok István** esperes végezte, amely után a remek művi masszív érc koporsót, mely szebbnél-szebb koszorúkkal volt borítva, feltették a négyesfogatu, remek fekete barokstilü üveges gyászhintóra és az impozáns gyászmenet a vasuti pályaudvarra indult, ahol a már készen álló kocsiba helyezték és Derecskére szállították, ahol a temetés ma délelőtt megy végbe.

Ugyancsak nagy részvét mellett ment végbe tegnap délelőtt **Andráskó György** máv. főmozdonyvezető temetése. A gyászhasznál nagy számmal jelentek meg az elhunyt kártársai, barátai és ismerősei. A temetést **Materny Imre** ág. ev. lelkész végezte. A szertartás után a díszes érc koporsót feltették a négyes fogatu üveges haloitas kocsiba és az impozáns gyászmenet az olasz temetőbe vonult, ahol a családi sírhelyen helyezték végső nyugalomra.

Szintén tegnap délután ment végbe nagy részvét mellett **Hamar Dánielné** temetése. A temetést **Sulyok** ref. esperes végezte, mely után a koszorúkkal borított díszes koporsót az ősi temetőbe vitték, ahol a családi sírhelyen végső nyugalomra helyezték.

Ugyancsak tegnap délután ment végbe **Balogh Imréné** temetése. A temetésen sokan jelentek meg a nagy család rokonai, tisztelői és barátai, a beszterlés után a koszorúkkal borított koporsót a **Rulikovszky** temetőbe vitték, ahol a családi sírhelyen helyezték végső nyugalomra. — Mind a négy temetést **Veiszlovits Adolf** és fia első nagyváradai temetkezési vállalata nagy figyelemmel és pontossággal rendezte.

* **Nincs takarmány.** A takarmány forgalomba hozásáról kiadott tilalom nagyon siralmas helyzetbe hozta az allattartó gazdákat. Nem szerethetnek be állataik részére szénát és más takarmányt s állataik az éhenpusztulásnak vannak kitéve. Egyes fuvarozási vállalatok kénytelenek üzemüket megszüntetni, s igavonó jószágokat elpocsékolni, mert drága pénzen sem tudnak takarmányt beszerezni. Ez nem csak az illetőkre, de a közönségre is mérhetlen károkozással jár. Nagy baj van a szemétfuvarozó vállalatoknál is, mert a szeméthordó lovakat nem tudják élelemmel ellátni s így az üzemek kénytelenek beszüntetni, ami különösen a mostani járványos időben a közegészségre is veszedelemmel járhat. Kaptak ugyan széna beszerzésre engedélyt, de amíg erre nézve a kiutalás Budapestről megérkezik, már benne leszünk a télben. **Lukács Ödön** főjegyző most pillanatnyi segélyül kiutalt a szemétfuvarozó vállalatok részére összesen 5 mázsa szénát a város készletéből, de ez egy hétre sem elég. A hatóságnak kötelessége, hogy ezen a bajon messzebbmenő intézkedéssel segítsen.

* **Pályázat számellenőri és számtisztviszti állásra.** Nagyvárad város számvevőségénél előléptetés folytán egy számellenőri és egy számvédségi számtisztviszti állás üresedett meg. A főispáni kinevezés útján betöltendő e két állásra pályázatot hirdettek. A számellenőri állás a X. fizetési osztály szerinti évi 2000 korona fizetés és évi 720 korona lakpénz, a számvédségi számtisztviszti állás pedig a XI. fizetési osztály szerinti évi 1400 korona fizetés és évi 640 korona lakpénz javadalmazással van egybekötve. A kellően felszerelt pályázati kérvények **Malatinszky Lajos** főispán ur önéletrajza címezve Nagyvárad város polgármesteri hivatalában (Városháza, I. em. 4. sz.) a f. évi okt. hó 22. délután 5 óráig nyújtandók be. A későbbben benyújtott vagy keletlen fel nem szerelt pályázati kérvények figyelembe nem vétetnek. Nagyvárad, 1918. évi okt. 12. — **Rimler Károly** s k. polgármester.

* **Nem lesz több marharekvirálás Nagyváradon.** Nagyváradon ez évben két szer rendelt el marharekvirálást a földművelési miniszter. Június hóban 22 db marhát és szeptemberben szintén 22 db marhát rekviráltak Nagyváradon. Mikor a második rekvirálási rendelt megérkezett Nagyvárad városához, **Rimler Károly** polgármester felírt a miniszterhez s vázolta, hogy sok panasz volt a közönség körében a rekvirálás miatt, mert olyan helyről is elrekviráltak a marhát, ahol csupán egy darab volt. Kérte a minisztert, hogy a második rekvirálást ne kívánja a miniszter. A minisztertől az a válasz érkezett, hogy a második rekvirálástól nem tekinthet el a miniszter, de több marharekvirálás nem lesz Nagyváradon.

* **Adomány egy szegény család részére.** Forrás Mihály a háború előtt Nagy szalontán fogyasztási szövetkezeti üzletvezető volt. A 4 es honvédekhez vonult be s a háboruban elesett, itt hagyván özvegyét és két gyermekét. Özvegye **Sarkodon** kapta férje után a nyugdíjat és gyermekei az államszegélyt. Ott nem tudván megélni az özvegy gyermekeivel, beköltözött Nagyváradra. Azóta sem a nyugdíjat, sem az államszegélyt nem kapja. A városi árvaszék segítette a nyomorgó családot, de a segélyt a kormány betiltotta. — Most az özvegy és két gyermeke a biharmegyei köznevelésben fehérszék beteg. A betegségben, nyomorban tengődő család a jószívű emberek könyörületeh fordul segélyért. — A szegény, jobb sorsra érdemes család részére szánt adományok a városi árvaszékhez vagy lapunk kiadóhivatalához küldendők. **Könczey József** kiadóhivatalunkhoz 10 koronát küldött be a szegény család részére, amelyet a városi árvaszékhez juttatunk.

* **Magántanulók beiratkozása a felső kereskedelmi iskolába.** Felhívom mindazokat, a kik a nagyváradai fiú és női felső kereskedelmi iskolában a f. isk. év végén magánvizsgálatot óhajtanak tenni, hogy eziránti kérvényüket legkésőbb f. hó 20 ig nyújtják be. Az igazgatóság.

* **Halálozás.** **Batáry Gyula**, régebben a nagyváradai ipartestület tisztviselője, utóbb biharpüspöki lakos, tegnap Püspökiben elhunyt. Temetése ma délután lesz Püspökiben, ahonnan a váradoszsi temetőben helyezik végső nyugalomra.

* **A fürdődíjak és szállodai szobaárak emelése.** A Rimanóczy alap felügyelőbizottsága pénteken, október 18-án délután 4 órakor ülést tart. Ezuttal a felügyelő bizottság a fürdődíjak és a szállodai szobaárak emeléséről tanácskozik, mivel a jelenlegi árakat az emelkedett kiadásokkal nem találják arányban állóknak.

* **Elbitangolt a közlelmezés ökre.** Nagyvárad városi közlelmezési hivatala tulajdonát képező folyó hó 7 én a nagyváradai vásáron vásárolt egy drb. 2 és fél éves vöröstarka ökröt elbitangolt. Kérjük feltalálás esetén azt a közlelmezési ügyosztályal tudatni. Nagyvárad, 1918 október 12 én. **Közlelmezési ügyosztály.**

* **A Nagyvárad Hatósági Munkaközvetítőben** (Reáliskola-utca 4.) Telefon 16-80. 1918 október 15. **Foglalkozást kap:**

Asztalos segéd 11 heti 400 korona fizetéssel, fodrász 1, gyárímunkás, napszámos 5, keresk. alkalmazott (kereskedő segéd, utazó) 1, kádár 2 napi 100 korona fizetés, kovács 4, lakatos 2, munkásnő 9, molnár 2, szabó (férfi és női) 6, szeszfőző 1, szolgazemélyzet (hetes kocsis, kihordó 12, iparostanuló (fiú és lány) 18 keresk. tanuló 3, gépirónó 1, ács 1, kelmefestő 1, timár 1, szobafestő 1, pincérlány 2, szijgyártó 1, bádogossegéd 1, háztartási alkalmazott: házvezetőnő, nevelőnő, minden 9.

Foglalkozást keres: bádogos 2, cimfestő 1, fodrász 2, gyárímunkás, napszámos 3, gépirónó 3, géplakatos 3, hentes 1, házvezetőnő 1, kárpitos 1, kereskedelmi irodai alkalmazott 9, kovács 2, kocsis 1, pénzbeszedő 1, munkavezető (alépményhez ács) 2, szabó 1, szolgazemélyzet (hetes, kocsis, kihordó) 3, iparostanuló (fiú és lány 4, ács 1, pincér 1, pék 1, molnár 2, szeszfőző 1, mozdonyvezető 2, pénztárnoknő 1, kulcsár 1, keresk. tanuló 1, fűtő 2, kőműves 1, gazdasági alkalmazott: kulcsár, ispán, gyakornok, felügyelő 1, háztartási alkalmazott: házvezetőnő, mosó- és vasalónő, takarítónők, iskolaszolga 5.

A közvetítés, amely ingyenes, csak délelőtt történik.

VILLAMOS VASALÓK és FŐZŐK
megérkeztek, remekszép üvegszállások
mindennemű villamos vezetékek és
égők legolcsóbb napiárban szerelhetnek
STERN VILLAMOS VÁLLALATA
Szt.-János-u. 20. Telefon 556.

Legújabb fűzőket legolcsóbban
Kesztenbaum Juliskánál
lehet beszerezni.
Rákóczi-ut, (Korona
gyógyszertár mellett)
Telefonszám: 827.

Leibchenek félárban!

Színház.

A színház műsora:

Szerda: Szobalány.
Csütörtök: Tosca. (Opera.)
Péntek: Szobalány.
Szombat délután: Sztambul rózsája.
Szombat este: Tartuffe.
Vasárnap délután: Vengerkák.
Vasárnap este: Hejehuja báró. (Premier.)

A szobalány érdekes meseszövése és vidám fordulatai megérdemlik, hogy a közönségnek az a része, amely szereti a szel lemes szindarabok könnyű levegőjét, a mai előadásra megtöltse a színházat. Az előadás maga egyike lesz a legkiválóbbaknak, mert **Tóth Elek** rendezésében megy a darab, s a főszerepet, a kedves **Nelli Rosiert E. Kovács** Mariska alakítja azzal a magasabbrendű művészettel, melyet tőle a színházbajáró közönség megszokott. Vele együtt a vigjátéki személyzet igyekszik arra, hogy e mulattató és kacagtató bohózat sikert arasson.

Operaelőadás csütörtökön. A második operaelőadás csütörtökön lesz, *Toska* megy *Békeli Lajos* rendezésében. A címszerepet *Kozmószky Emmi* éneklő gyönyörűen iskolázott hangjával, *Békeli Lajos* Mario Cava rossit játsza. A *Skorpiát Tamás Alfréd*, míg a sekrestyés *Stoll Béla* lesz. A jegyváltás már előre jelzi, hogy telt ház nézi végig a csütörtöki előadást.

Tartuffe az Istváni-jubiláris szereposztással, a címszerepben *Bihari Ákossal* szombat este megy újból.

A Vengerkák, *Pásztor Árpád* színműve vasárnap délután kerül színre.

Hejehuja báró első előadása vasárnap lesz a színházban. A vidám operében, mely Budapesten népszerűségét máig is megtartotta, *Aggházy Melinda*, *Horváth Nusi*, *Josika Mici*, *Gróf László*, *Békeli Lajos* s az egész operettszemélyzet vesz részt. A hamar sikerre jutó operett hétfőn, kedden, szerdán bérletszünetben megy.

IRODALOM

Magyar Kultura. Társadalmi és tudományos szemle. (Megjelen havonként kétszer 5 én és 20 án. — Évi ára 30 kor. Budapest, VIII. Horánszky u. 20. sz.) — Legújabb száma most jelent meg a következő és változatos tartalommal: Tanulmányok: Fajegészségtan és erkölcs. *Hoffmann Géza*. — A keresztény szocializmus, mint a jövő magyar politika fejlődésének iránya. (2) ** — Tárcá: Bajlékodon kívül. *Regény*. (12). *Blaskó Mária* Pajzs és kard: Védekes a zsidóság elhatalmasodása ellen. *Blaskovics Ferenc*. — Mi az a „reakció”? r. — Szemlék és kritikák: Könyvek ismertetése. — Napló: A Természetudományi Közlöny jubileuma. *Burján Károly*. — Tündérpalota az árdragitók számára. *B. K.* — Rendőri kordon a zsinagógák körül. *B. K.* — Rövid följegyzések. — Közgazdaság: Magyar birtokpolitika. *Dr. Neubauer Gyula*. — A haszonbérleti szerződések revíziója. — A ruharendeltet végre megjelent. — Valutaspekuláció biztosítással. — Bosznia és Hercegovina gazdasági jelentősége. — Az alaptörvénykorlátozó rendelet. Az angol külkereskedelem a háború alatt — Ukrajnával kötött gazdasági szerződésünk.

Kultura és terror címmel új könyvet kaptunk *Prohászka Zsenijétől*. Már a cím mögött izzó fény lobog, amely hatalmas reflektor módjára pásztázza végig a magyar kultur-gondolkodás mezeit. A reflektort mester kezeli. Meg tud állapodni a nagy problémák magaslatain s a világot mozgó erők és eszmények fölséges értésével tud magyarázni és szilárd elvi alapokat nyújtani az irány nélkül imbolygó lelkeknek, — de van acélos bátorsága és sugárba meríteni a magyar nép kincsét lelkiségében gázoló irányzatokat is. Az igazság félelmes fegyver, ereje megszázaszorozódik, ha, mint e könyvben is, egy *Prohászka* veszi kézbe s száll kemény viadalra ellenségeivel.

Egymás után vonulnak fel az olvasó előtt a modern lelkiség legégetőbb kérdései s ha a könyvnek ez a része a prohászki mélység és írásművészet remeke, valóságos esemény, izgató szenzáció a másik rész, a melyben a szociáldemokrata elmélet és gyakorlat a vádoltak padjára kerül s ítéletképpen a terror bélyekét kapja. A könyv az „Élet” kiadásában jelent meg békeidőkre emlékeztető kiállításban, művészi egyszerűségű címlappal. Ára 7 korona s beszerezhető az „Élet” Irodalmi és Nyomda Részvénytársaságnál, Budapest, I., Fehérvári utca 15, valamint minden könyvkereskedésben.

Főszerkesztő: **Dr. KRÜGER ALADÁR.** Felelős szerkesztő: **Dr. PAPP KÁROLY**

Kiadótulajdonos: Szent László-nyomda r.-t.

„Halottak napjára“

Finom kiállítású

KOSZORUIM

elkészültek, s ajánlom a nagyérdemű közönség szives figyelmébe s kérem megrendelésöket.

Szolid árak, finom kiszolgálás.

Fehér Etelka

modern virágcsarnoka
Rákóczi ut., Steppercukrászdával szembe.

Telefon: 16-85 sz.

HIRDETMÉNY!

Tudomására hozom Nagyvárad város és Biharmegye közönségének, hogy a Városi Kávéházamat eladtam és a visszamaradt

kávéházi italokat nagybani áron bocsájtom a t. fogyasztóközönség rendelkezésére azon megjegyzéssel, hogy a borokból 10 üvegnél kevesebb nem kapható. Helybeli megrendelőimnek üvegenként 10 fillér küldöndij ellenében kívánságára már házhoz is szállítom.

Kérem azonnali szives megrendelésüket, mert nagyon sajnálnám, ha a későbbi jelentkezőket már nem volna módomban kiszolgálni.

HERCZ IMRE

Rákóczi-ut 12. (Apoló-palota.)

Telefon 4-38.

Telefon 4-38.

RÉSZLETES ÁRJEGYZÉK:

FEHÉR BOROK: Palugyai Leányka 12 50, Palugyai Rizling 12 50, Palugyai Chateau 12 50, Domány Rizling 12 50, Domány Magyarádi 12 50, Domány Zöldszilvany 12 50, Hg. Windisch-Graetz 12 50. Beretvás: Ezerjő 13 50, Beretvás Zamatós 13 50 kor.

TOKAJI BOROK: Aszu 0 5 l. 25, Szamorodni 0 5 l. 12 50, Szamorodni 0 2 5 l. 7 K.

VÖRÖS BOROK: Bordeaux Beretvás 0 7 l. 13 50, Chateau Windischgraetz 0 7 l. 13 50, Chateau Palugyai 0 7 l. 13 50, Egri Vörös Tokaji Bortermelő rt. 0 7 l. 13 50 kor.

KÜLFÖLDI BOROK: Malaga 0 7 l. 38 00, Sherry 0 7 l. 38 kor.

PEZSGŐK: Törley, Dietzl, Palugyai, Transilvan, Goldeck, üvegenként 36 kor.

LIKÖRÖK: Triple Sec, Sherry Brandi, Cordiol Medok, Curasso, Allasch, Különféle francia likörök, Gyomorerősítők, literenként 58 korona.

Az árak üvegcserevel, vagy üvegenként 2 korona betéttel értendők.

Félix gyógyfürdő

Nagyvárad mellett

Kelet-Magyarország leglátogatottabb hévízfürdője. Természetes 49°C hőmérsékletű forrás, kőszvény, csusz stb. ellen

Télen-nyáron nyitva!
Villanyvilágítás!

Téli szeziónban (október-május) pensiórendszer. Prospektust díjtalanul küld a

Fürdőigazgatóság.

A Félix-fürdő kedvezményes jegyei a Munkásbiztosító Pénztárnál kaphatók

A Sajtó hölgybizottság

könyv és lapterjesztő vállalata:
a Kossuth Lajos-utcai trafikban

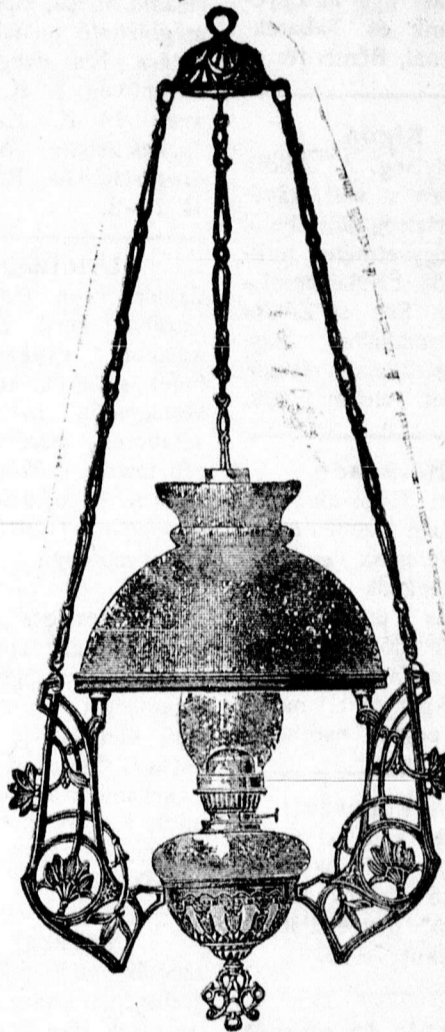
ajánlja könyveit és lapjait

Ne vásároljunk könyveket, mielőtt szét nem néztünk a Sajtó hölgybizottság

BIZOMÁNYI ÜZLETÉBEN

Támogassuk ezen új vállalatot!!!

HETI ÁRJEGYZÉK:

Teáskészlet színes tálcával	40—
Kávékészlet	40—
Feketekávé készlet színes tálcával	40—
Mosdókészlet finom majolika sz. felsz.	80—
Főző lábasok tűzálló	6—
Főző fazék tűzálló	5, 6, 7, 8, 9, 10—
Befőtteskészlet finom aranyozással felsz.	40—
Függőlámpa csigás felszerelve	60—
Falitűkör színes aranyozással	40—
Ebédlőkészlet sz. aranyozással 6 szem.	300—
Ebédlőkészlet színes finom minátval 100 részes, t. áskészlettel együtt	500—

Diszmiáruk, majolika disztárgyak, valódi cobald diszmiáruk, terrakotta figurák, chinaezüst és alpaca ezüst áruk
legnagyobb választékban.

Képkerekezés, ablaküvegezés.
Eladás nagyban és kicsinyben.

Árak viszonteladókknak is érvényesek.

KOMLÓS TESTVEREK

üveg, porcellán, lámpa és diszmiáru nagy gyári raktára Nagyvárad, Hlatky Endre (Zöldfa-u.) utca 13.

Telefon 3-72.

Telefon 3-72.

APRO HIRDETÉSEK.

Minden szó ára 20 fillér, vastagabb betűvel 40 fillér. Legkisebb apróhirdetés ára 2 korona. Apróhirdetések díja előre fizetendő.

Egy új pedálos cimbalom eladó. Körözs-utca 47. sz.

Kulcsári állást keresek nov. hó 1-ére. Cim a kiadóban.

Jó bizonyítványokkal rendelkező megbízható egyén hivatalos szolgálatban állandó alkalmazást nyer az Egyetemes Bank és Takarékpénztárnál, Bémer-tér 4.

Kiadó üzlethelyiség. A Zöldfa épületben a volt kávéházi helyiség (körülbelül 300 négyzetméter terület) kiadó. Értekezhetni a „Fekete Sas és Zöldfa r.t.” Irodájában, Saspassage 22. sz. lépcső, I. emelet. Telefon 14-00.

Bérbeadó Kossuth Lajos-utca 2. sz. házban (Szent László téren) korcsma, vendéglő és bodegának kiválóan alkalmas üzlethelyiség hosszabb időre. Bővebb felvilágosítás a Polgári Takarékpénztár r.t. nagyváradai cégnél nyerhető.

Fényképészeti lemezek, papírok, vegyszerek, előhívók stb. kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában, Rákóczi-ut 7—B.

Ne dobja ki pénzét a ruháért, mert a kintinben bevált ruhafestékekkel régi ruhadarabjait értékesítheti. Egy levél ára 70 fillér. Németh Pál Aranykereszt gyógyszer-tárában, a városháza mellett.

Tyukszemirtő három nap alatt elmulaszt tyukszemet, bőrkeményedést és szemölcsöket. Ára 2 kor. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7—B. sz.

Jogi könyvek gyűjteményes kiadások, Corpus Juris Hungarici 1900-ig bőrkötésben stb. eladók. Cim a kiadóban.

Több évi bankgyakorlattal bíró férfi- vagy női tisztviselőt keres azonnali belépésre a Polgári Takarékpénztár

Likör és rumkomposztók, Chartreuse, Benediktiner, Allasch, Meggy stb. essenciák. Törköly, Szilvórium, Seprő, Cognakivonatok használati utasítással a legfinomabb minőségben kaphatók: Farkas István „Apolló” drogeriájában, Nagyvárad.

Poloskairtó Noksint biztos, kipróbált, megbízható poloskák irítására. Kis üveg 4 K, középüveg 8 K, nagy üveg 14 K. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában, Rákóczi-ut 7—B.

Uridivat Czillér Imre Nagyváradban. Férfi- és fiúkalapok, nyakkendők, ingek, gallérok, kézelők, zsebkendők, harisnyák, sétabotok, bőrdaruk, pénztárcák, esőköppeny, esőernyők, acéláruk legolcsóbban. Tisztviselői árkedvezmény.

Pemete és hársfamézscukorka elhárítja a köhögést és rekedtséget, hurutot, kiváló hangtisztító, oldó hatása. Egy csomag ára 1 korona. Kapható Németh Pál Aranykereszt gyógyszer-tárában, a városháza mellett.

Tavaszi szeplők, májfoltok, bőrrőzséség, kiütés, mitesszerek ellen biztos az IPO-krém. Ára 5 kor. és szappan Vióra átmosó ára 6 korona. Kapható Farkas István Apolló drogeriájában, Rákóczi-ut 7—B.

Spanyolnátha járványoknál betegszobákban *fenyő (borovicska) szobaital* kitűnő dezinficiáló permetező szer kapható Farkas István Apolló drogeriájában.

Ór lakással és jó fizetéssel felvétetik a Fekete sas részvénytársaságnál. Jelentkezni csak délután 3—5 óra között a részvénytársaság irodájában, Saspassage 22. számú lépcső, I. emelet.

Keresünk azonnali belépésre egy irodaszolgát, egy éjjeli őrt, kettő kenőmunkást és éjjeli munkára lakatost. Moskovits Mór.

A hatósági szeszfőzde törköly-átvétele.

Nagyvárad város hegyközséghez tartozó szőlőtulajdonosokkal (termelőkkel) közöljük, hogy Nagyvárad város hatósági központi szeszfőzdeje a szőlőtörkölyt Kolozsvári-u. 74. sz., illetve a Velence-pát 73. sz. a levő szeszfőzde telepen (Klein Sámuelnek volt szeszfőzdeje) fogja átvenni és a telepre beszállított szőlőtörköly mennyiségét ugyanott fogja hidmérlegesen lemérni és mm-kinti összeget készpénzben kifizetni. A szőlőtermelők saját érdekében gondoskodjanak a kifőzésre alkalmas szőlőtörkölynek a Kolozsvári-u. 74. sz. a szeszfőzdebe leendő beszállításáról. A városi hatósági központi szeszfőzde a szőlőtörkölynek mm-jáért 14 K-t fog kifizetni. Tájékoztatásul közöljük, hogy csakis legfeljebb kétszer préselt, nem vizezett és nem penészes szőlőtörkölyt vesz át a szeszfőzde, mert kifőzésre csak ezek alkalmasak, míg ellenben kétszerrel többször préselt, esetleg vízzel való leöntése után ismételt préselt, avagy penészes szőlőtörkölynek az anyaga a kifőzésre alkalmatlan.

Ennélfogva figyelmeztetjük a termelőket, hogy saját érdekében a kétszerrel többször való préseléstől és vízzel való leöntéstől tartózkodjanak annál is inkább, mert aki az ilyen mirőségű törkölynek a beváltását megkísérlelné, az ellen a törvény szigorával is kénytelen lenné eljárni.

Végül közlünk a termelőkkel, hogy a kipréselt törkölymennyiségnek a beszállításáról még a préselés napján gondoskodjanak, mert esetleg összefüledt, illetve penészt kapott szőlőtörköly átvételét szintén meg fogja tagadni a szeszfőzde. Azok a termelők, akik igákkal nem rendelkeznek, saját jól felfogott érdekében gondoskodjanak igárról, mert a központi szeszfőzde ezidőszerint kellő mennyiségű igákkal nem rendelkezik és így csakis a beváltó telepre beszállított törkölymennyiségnek átvételéről gondoskodik. Figyelmeztetjük a termelőket, hogy a fogyasztási adóhivatalnál vezetett bejelentési bárcakönyvekből meg tudjuk állapítani, kinek van bertermése és törkölye s mindenkinél vizsgálat tárgyává fogjuk tenni, hogy a törkölyt a központi szeszfőzde át adta-e. Aki a törkölyt állatok etetésére, vagy pálinka főzésén kívül bármily más célra felhasználja s így törvényes rendeltetésétől elvonja, 2 hónapig terjedő elzárás és 2000 koronáig terjedhető büntetéssel büntethető.

Nagyvárad, 1918. szeptember 28

Nagyvárad város hatósági központi szeszfőzdeje.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca 6.

Előnyös összeköttéseink folytán abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy anuitásos és kamatozó jelzálogkölcsonöket

ugy földekre mint városi bérházakra 15—65 évi időtartamra a legelőnyösebb kamattétel mellett

minden árfolyam levonás nélkül

készpénzben folyósítunk.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagy-Várad.

ÁLTALANOS TAKARÉKPENZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagyvárad, Bémer-tér 2.

Befizetett részvénytőke 1.000.000 kor.

Elfogad takarékbetéteket könyvecskékre és folyószámlára és azt előnyösen kamatoztatja. Leszámitol váltókat. Engedélyez előnyös feltételek mellett jelzálogkölcsonöket törlesztésekre. Előleget ad értékpapírokra.

Mocsáry Sándor

TELEFON: 1404.

Zöldfa-épület, utcai helyiség.

Villany- és vízvezeték szerelő, bádigos, lakatos, műszerész és bronzműves.

Írógép, gramofon, kerékpár és National Cassa javító. Elektrotechnikai cikkek, 1/2 Wattos Wolfram-szálas Tungstram-égők, villanyvasalók állandóan raktáron.

Felső Kereskedelmi és Polgári iskolából kimaradt tanulókat magánvizsgára előkészít felelősséggel

a Középiskolai Előkészítő Donát-tanfolyam

Beöthy Ödön-utca 30. sz. Telefon 1000.

Uj kereskedelmi tanfolyam

hölgyek részére (gyors- és gépírás, számtan, könyvvitel, helyes és szépírás) szeptember 15-től kezdve a DON. T. féle tanfolyamban Beöthy Ödön-utca 30. Telefon 1000. Telefon 1000.

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű fűzőszalon

NAGYVÁRAD, Nagy Sándor-u. 1.

Parkszálloda épületében

Interurbán telefon: 11—53 szám.

A Szigligeti-színház művésznőinek egyedüli fűző szállítója.

Tisztításokat és átalakításokat elvállalunk. Fűzők mérték után a legrövidebb idő alatt elkészítetnek.